

МІЖНАРОДНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ВІСНИК

Січень 2009 року – Випуск № 1

МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕНЦІЇ: ЧАС ПІДВИЩУВАТИ ПЕНСІЙНИЙ ВІК

У випуску:

Міжнародні тенденції:

Час підвищувати пенсійний вік

ст. 1-2

- Франція: Пропозиція надати можливість французам працювати до 70 років
- Швейцарія: Гнучкий пенсійний вік відхилено
- Чеська Республіка: Парламент схвалив законодавство про підвищення пенсійного віку
- Куба: Пенсійний вік підвищено на п'ять років
- Австралія: Пенсійний вік поки що може залишитись на рівні 65 років

Світова економічна криза:

Втрати та нові можливості для пенсійної системи

ст. 2-3

- Сполучені Штати: Працівники стійко тримаються, незважаючи на падіння вартості активів
- Таїланд: Державний пенсійний фонд бачить перспективи в недооцінених акціях вітчизняного та іноземних ринків
- Чилі: Фонди заявляють, що великі збитки не підривають позитивної довгострокової тенденції
- Туреччина: Консервативне інвестування допомагає пенсійним фондам зростати, незважаючи на кризу
- Центральна та Східна Європа: Не все так погано для пенсійних фондів

Уряд та фонди пропонують нові заходи для подолання наслідків кризи

ст. 3-4

- Ірландія: – У скрутні часи державні службовці також повинні сплачувати внески – Пенсійні активи для підтримки банків. Чому ні?
- Угорщина: Небажання ризикувати коштує дорого для пенсійної системи
- Італія: Пенсійний регулятор уважно вивчає ситуацію з фондами

Фокус:

Пропозиції Президента США Барака Обами стимулювати участь у добровільній пенсійній системі

ст. 4

Аналітичні матеріали цього місяця:

ст. 5-7

- ОЕСР/Світовий банк: "Погляд на пенсійні системи країн Азійсько-Тихоокеанського регіону" (січень 2009 року)
- Звіти про пенсійні системи та фінансову кризу ОЕСР, Світового банку та Міжнародної асоціації соціального страхування

Старіння населення є однією з найбільших проблем, яку переживають пенсійні системи в усьому світі. В результаті збільшення тривалості життя разом зі зменшенням народжуваності частка людей у віці 65 років та старше збільшується.

Очікується, що кількість працюючого населення, яке сплачує внески, буде з кожним роком різко зменшуватись. Якщо не буде вжито заходів щодо надання можливості працівникам старшого віку продовжити працювати, це може призвести до колапсу пенсійної системи.

Сьогодні, коли наслідки світової фінансової кризи починають серйозно відчуватися по всьому світові, і, коли в результаті поглиблення економічного спаду виникає загроза зменшення сплати пенсійних внесків, питання підвищення пенсійного віку стоїть на порядку денному пенсійної реформи багатьох країн, включаючи Україну.

Франція: Пропозиція надати можливість французам працювати до 70 років

Нововведення, яке дозволяє французам працювати до настання 70 років, робить існуючу систему більш гнучкою. В рамках широкомасштабної програми уряду по вдосконаленню існуючого фінансування системи соціального забезпечення Франції людям дозволили працювати до 70 років замість 65. Таке нововведення надає можливості працювати протягом 10 років після досягнення загальноствановленого пенсійного віку, який складає 60 років, та отримувати пенсійні виплати у повному обсязі (за умови, якщо працівник сплатив достатньо внесків). Роботодавець не буде мати права вимагати від працівника звільнити робоче місце, якщо той не хоче виходити на пенсію, доки йому не виповниться 70 років.

Швейцарія: Гнучкий пенсійний вік відхилено

Швейцарці відхилили пропозицію запровадити більш гнучкий пенсійний вік, який би дозволив працівникам з нижчим рівнем доходу виходити на пенсію раніше – у віці 62 років замість 65 – та отримувати пенсійні виплати у повному обсязі.

Цей документ є інформаційним листом для партнерів та консультантів Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу".
Не розповсюджується для широкого загалу.

Міжнародні тенденції: Час підвищувати пенсійний вік

Ініціатива, яку підтримали швейцарські соціалісти та головна конфедерація профспілок, була не підтримана абсолютною більшістю 59% учасників референдуму, який проводили 30 листопада. Це вже сьомий раз за десять років, коли спроба реформувати пенсійну систему за допомогою народного референдуму провалилась.

Чеська Республіка: Підвищення пенсійного віку затверджено

У період з 2009 року по 2030 рік поступово запроваджується нове законодавство, яке передбачає збільшення стажу роботи працівників, необхідного для отримання права на пенсійні виплати. До заходів уряду з удосконалення системи соціального страхування, яке було ініційовано минулого року у зв'язку з проблемами, викликаними старінням населення у країні, належить також підвищення загальностановленого пенсійного віку до 65 років для чоловіків, бездітних жінок та жінок, які мають одну дитину. Цей захід розширює попередню пропозицію підвищити пенсійний вік до 63 років до 2016 року. Жінки, що мають двоє або більше дітей, як і раніше, будуть мати змогу вийти на пенсію на 2-3 роки раніше загальностановленого пенсійного віку. В рамках реформи також підвищують з 25 до 35 років мінімальний стаж роботи, необхідний для отримання повної пенсії.

Куба підвищує пенсійний вік на п'ять років

28 грудня 2008 року Парламентом Куби був прийнятий новий законопроект про соціальне забезпечення та пенсійну реформу, який передбачає, що пенсійний вік для жінок буде складати 60, а для чоловіків 65 років замість 55 та 60 років відповідно, але розмір пенсійних виплат також буде збільшено.

Закон також передбачає збільшення мінімальної кількості років з 25 до 30 років, яка необхідна для отримання повної пенсії. Пенсіонери можуть повернутися на роботу та отримувати як пенсію, так і заробітну плату у повному обсязі за умови, що вони працюють на іншій роботі, ніж працювали до виходу на пенсію, хоча вони можуть продовжувати працювати за своєю професійною спеціалізацією. Нове законодавство передбачає, що працівники, які досягли пенсійного віку на момент набрання чинності законом, можуть самі обирати, коли виходити на пенсію. На Кубі на кожного пенсіонера припадає 3,1 працівника (станом на 2007 рік) у порівнянні з 7,1 у 1970 році, що збільшує навантаження на систему соціального забезпечення.

Австралія: Міністр заявляє, що пенсійний вік залишиться на рівні 65 років

У відповідь на тривалі суперечки щодо збільшення пенсійного віку, який на сьогодні становить 65 років, Міністр пенсійного забезпечення та корпоративного права, який відповідає за фінансування пенсій, Нік Шеррі висловився проти того, щоб працювати довше. В інтерв'ю компанії ABC минулого грудня він заявив, що пенсійний вік в Австралії повинен залишитися на рівні 65 років. Як сказав Шеррі, ситуація в Австралії відрізняється від ситуації в інших країнах, які зараз розглядають питання підвищення пенсійного віку. По-перше, в Австралії пенсія за віком призначається з урахуванням інших доходів, чого немає в більшості інших країн. По-друге, хоча населення Австралії і старішає, але воно є молодшим за інші країни співдружності, і це вберігає нас від довгострокового фінансового навантаження, яке переживають інші країни.

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА: ВТРАТИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Недержавні пенсійні фонди зазнали значних збитків у зв'язку з ризиками, пов'язаними з фінансовими ринками. Але якщо пильніше поглянути на результати діяльності фондів в усьому світі, відкриваються досить різні картини.

Сполучені Штати: Працівники стійко тримаються, незважаючи на падіння вартості активів

Вартість активів пенсійних фондів впала набагато менше, ніж вартість акцій, але зовсім небагато працівників вийшли з накопичувальних фондів. В середньому, сума коштів на накопичувальних рахунках в США (пенсійні плани 401k) у 2008 році зменшилась на 14%, в той час як падіння фондового ринку склало більше 30%. Проте, обсяги коштів, які люди виділяють на заощадження, майже не скоротились (з 8% до 7,8%). Тільки 4% працівників припинили свою участь у пенсійних планах. Приблизно 50% працівників США є учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення, і щонайменше половина з них бере участь

у планах з накопичувальними рахунками (інша половина продовжує сплачувати внески у схеми з визначеними виплатами, але їхня чисельність скорочується).

Таїланд: Державний пенсійний фонд бачить перспективи в недооцінених акціях вітчизняного та іноземних ринків

Найбільший інституціональний інвестор Таїланду, Державний пенсійний фонд (ДПФ) планує збільшити інвестиції у вітчизняний фондовий ринок, щоб отримати прибуток від торгівлі акціями. ДПФ хоче цього року інвестувати біля 6 мільярдів батів (172 мільйони доларів США) в акції підприємств з великою капіталізацією, здебільшого у провідні галузі, таким чином збільшивши свої ризики з 7,5% до 9,5%. Головна біржа Таїланду SETI у 2008 році втратила близько 50% своєї вартості, але представники ДПФ все ж таки вважають, що дохід на акції буде перевищувати відсотковий дохід по банківських депозитах. ДПФ, який вже давно працює на ринку та інвестує кошти в акції приватних підприємств, управляє

Світова економічна криза: Втрати та нові можливості для пенсійної системи

близько 10 мільярдами доларів пенсійних активів, що належать державним службовцям. ДПФ стане також першим тайським пенсійним фондом, який ризикне інвестувати кошти за межами Таїланду, довіривши швейцарській приватній інвестиційній компанії 3% пенсійних активів для інвестування на міжнародних ринках, чиста вартість яких складає приблизно 330 мільйонів доларів.

Чилі: Фонди заявляють, що великі збитки не підтримують позитивної тенденції в довгостроковій перспективі

Недержавні пенсійні фонди Чилі втратили в 2008 році 22,5% своєї вартості, і на кінець 2008 року вартість їхніх активів загалом становила 74,31 мільярди доларів США, тобто на 21,56 млрд. менше, ніж в 2007 році. Хоча усі п'ять видів недержавних пенсійних фондів, які класифікуються в залежності від ступеню ризику та віку учасників, показали від'ємну дохідність, їхні збитки фактично були різними. В той час як Фонд А, який має інвестиційний портфель з високим ступенем ризику, тобто 80% його активів інвестовані в акції, в період з січня по грудень 2008 року втратив 40% своєї вартості, фонд Б, який був найбільш популярним щодо вибору інвестиційного портфелю, впав на 19%. Найбільш консервативний фонд, орієнтований більше на інвестування в інструменти з фіксованою доходністю, показав збитки у розмірі 0,93%. За повідомленням регулятора, фонди трохи реабілітувались у грудні в результаті позитивної доходності за іноземними акціями, особливо за азійськими акціями. 28,5 % активів фондів на сьогодні інвестовані за кордон, здебільшого у взаємні фонди. Експерти говорять, що пенсійні фонди звикли до підйомів та падінь на ринку, і що вони повинні видужати

від значних втрат так само, як вони свого часу видужали після попередніх криз.

Туреччина: Консервативне інвестування допомагає пенсійним фондам зростати, незважаючи на кризу

Як повідомляє турецька газета *Hurriyet*, турецькі пенсійні фонди менше постраждали від фінансової кризи завдяки своїй консервативній інвестиційній політиці. Маючи менше ніж 10% своїх активів, які інвестовані в акції, турецькі пенсійні фонди є менш ризиковими, ніж пенсійні фонди Сполучених Штатів (приблизно 60% інвестується в акції) або чилійські високоризикові інвестиційні портфелі (80% активів в акціях). Також, 9 із 10 пенсійних фондів Туреччини інвестують активи тільки в інструменти з фіксованою доходністю та в державні облігації. Тільки невелика кількість пенсійних фондів Туреччини (8%) взагалі інвестують активи в акції. Кількість учасників пенсійних фондів також збільшилась і на сьогодні складає 1,75 мільйони осіб, в той час як загальна вартість активів фонду досягла 6,4 мільярди лір (майже 3,88 мільярди доларів США), зростання у 2008 році склало 32%.

Центральна та Східна Європа: Не все так погано для пенсійних фондів

В статті "Taking a beating" ("Прочухан") журналіст сайту "Інвестиції та пенсії Європи" (IPE.com) Кристина Крижак детально аналізує ринок управління активами Центральної та Східної Європи. В той час як більшість результатів тьмяніє на тлі того, що інвестори залишають ринки, які розвиваються, уряд та учасники ринку намагаються знайти відповіді на нові виклики.

Повний текст статті дивіться тут:

<http://www.ipe.com/articles/print.php?id=30325>

УРЯД ТА ФОНДИ ПРОПОНУЮТЬ НОВІ ЗАХОДИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ КРИЗИ

Враховуючи падіння ринків на 70% у деяких Східноєвропейських країнах та втрату фондами половини вартості їхніх активів, уряди та учасники ринків намагаються знайти нові методи протистояння ризику знекровлення пенсійної системи.

Ірландія: У скрутні часи державні службовці також повинні сплачувати внески

Державні службовці повинні почати фінансувати свої власні пенсії, – заявила урядові Ірландська Асоціація Експортерів (IEA), впливове лобі приватного бізнесу. Вона закликає реформувати існуючу систему за допомогою внесення змін в законодавство. Державні службовці Ірландії не сплачують внесків на фінансування своїх власних пенсій. Їхні пенсії фінансуються за рахунок державного бюджету.

Уряд повинен вжити заходів, щоб зобов'язати державних службовців сплачувати внески на забезпечення своєї власної пенсії, замість того, щоб оподатковувати приватний сектор, який і без того знаходиться у скрутному становищі, для покриття цих видатків державного бюджету, – говорить IEA. Крім того, очікуване зменшення експорту на 9%, що в двадцять разів більше рівня, прогнозованого у державному бюджеті, неодмінно призведе до зменшення надходжень від оподаткування до державного бюджету у 2009 році.

Ірландія: Пенсійні активи для підтримки банків. Чому ні?

Ірландський уряд запроваджує програму рекапіталізації банків, яка може фінансуватись за рахунок Національного Пенсійного Резервного Фонду (НПРФ).

Уряд та фонди пропонують нові заходи для подолання наслідків кризи

Уряд планує влити по 2 мільярди євро як у банк AIB, так і в Банк Ірландії, та ще 1,5 мільярди євро в Англо-Ірландський Банк. В обмін на це держава отримає 75% контролю над Англо-Ірландським Банком та 25%-ої частки в банках AIB та в Банку Ірландії. Незважаючи на критику, Міністр фінансів Брайан Леніген продовжує захищати свій план рекапіталізації трьох найголовніших банків країни за рахунок коштів Національного Пенсійного Резервного Фонду.

Угорщина: Небажання ризикувати дорого коштує для пенсійної системи

Експерти спеціалізованого журналу та веб-сайту “Інвестиції та пенсії Європи” (IPE) говорять, що пригнічене економічне становище Угорщини загострюється тим, що стало неможливим забезпечувати захист пенсійних активів населення у зв’язку з низькою доходністю та низьким рівнем конкуренції. Незважаючи на відносну свободу інвестиційної діяльності, тобто можливість інвестувати закордон та в альтернативні класи активів, зокрема, в нерухомість, порівняно з інвестиційними обмеженнями, які встановлені в інших країнах Центральної та Східної Європи, пенсійні фонди Угорщини надають перевагу консервативному інвестуванню. Хоча інвестиційні портфелі з низьким ризиком можуть вважатися позитивом, який захищає фонди від раптових знижень ціни, але така консервативність щодо інвестування фактично призводить до великих видатків, які можуть переключити усі переваги такої інвестиційної стратегії.

Схильність до консерватизму на додаток до не конкурентного пенсійного ринку призвели до збільшення адміністративних видатків. До сьогоднішнього дня ризик пенсійних фондів, пов’язаний з інвестуванням в акції, складає в середньому приблизно 25%. Незважаючи на це, фонди не поспішають впроваджувати державну політику 2008 року, яка зобов’язує фонди пропонувати декілька варіантів інвестиційних портфелів з різними рівнями ризику, при цьому в більш ризикових портфелях мінімальний рівень ризику щодо інвестування в акції передбачений на рівні 40%.

Повний текст аналізу IPE щодо наслідків кризи для сектору недержавного пенсійного забезпечення Угорщини в статті Томаса Ескрітта “Freefall into the precipice” (“Падіння у прірву”) дивіться тут:

<http://www.ipe.com/articles/print.php?id=30322>

Італія: Пенсійний регулятор уважно вивчає ситуацію з фондами

Пенсійний регулятор Італії COVIP запроваджує комплексну оцінку крупних планів додаткового пенсійного забезпечення Рівня III, яка включає перевірку моніторингу ризиків, управління ризиками, інвестиційної та видаткової політики. COVIP хоче оцінити, як криза вплинула на інвестиційну стратегію фондів, оскільки доходність в середньому впала на 8%. COVIP також наполягає на тому, щоб пенсійні фонди повідомили своїм учасникам, що ті можуть відкласти свій вихід з пенсійного плану, навіть якщо вони досягли пенсійного віку.

ФОКУС: ПРОПОЗИЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА ОБАМИ СТИМУЛЮВАТИ УЧАСТЬ У ДОБРОВІЛЬНІЙ ПЕНСІЙНІЙ СИСТЕМІ

Президент США Барак Обама зробив ряд конкретних пропозицій щодо реформування пенсійної системи. Що стосується політики недержавного пенсійного забезпечення, ми б хотіли виділити три основні ініціативи Обами, які ґрунтуються на стратегії його адміністрації щодо соціального забезпечення, яка була опублікована на сайті Білого Дому та на Інтернет-ресурсах його президентської кампанії.

“Автоматичне зарахування до пенсійних планів за місцем роботи” плюс “збільшення податкового кредиту для осіб, які роблять заощадження”

75 мільйонів працюючих американців – приблизно половина робочої сили Сполучених Штатів – не мають пенсійних планів за місцем роботи. Проте, навіть коли роботодавець пропонує працівникам можливість приєднатися до пенсійних планів, багато з них не користуються наданою можливістю, тому що для того, щоб вибрати для себе пенсійний план, потрібно витратити багато часу та зусиль. Однак, “дані результатів

дослідження автоматичного зарахування до пенсійних планів показали, що коли працівникам, включаючи працівників з низьким рівнем доходу, які найбільше не схильні до заощадження коштів, надають простий варіант здійснення заощаджень, вони в переважній більшості на це погоджуються”, – наголошується у програмі Обами. За результатами різних тестувань програми автоматичного зарахування було отримано рівень участі в межах від 75% до 90% працюючих.

Тому нова адміністрація пропонує “план пенсійного забезпечення Обами – Байдена”, відповідно до якого за місцем роботи буде здійснюватись зарахування працівників до пенсійних планів. Також, від тих роботодавців, які на сьогодні не пропонують своїм працівникам пенсійного плану, будуть вимагати приєднувати своїх працівників до приватних пенсійних планів (в США шляхом відкриття Індивідуального пенсійного рахунку (IRA). Хоча у працівників і залишиться право виходити з програми, експерти “оцінюють, що ця програма збільшить кількість учасни-

Фокус: Пропозиції Президента Обама стимулювати участь у добровільній пенсійній системі

ків у планах заощадження коштів на пенсію серед працівників з низьким та середнім рівнем доходу з 15% на сьогоднішній день до приблизно 80%”, – наголошується в програмі.

З метою стимулювання залучення більшої кількості учасників до заощадження більшого обсягу коштів та забезпечення справедливого ставлення до сімей з низьким рівнем доходу держава буде надавати податковий кредит у розмірі 50% від першої тисячі доларів внеску, сплаченого сім'ями з сукупним річним доходом менше 75 000 доларів США на їхні особисті рахунки.

Прозорість інвестування пенсійних коштів

Згідно з пропозицією, працівники будуть отримувати детальну річну інформацію про інвестування коштів їхнього пенсійного фонду. У своїй програмі Обама зазначив, що таке розкриття інформації повинно містити деталі щодо того, в які проекти були інвестовані кошти, результати такого інвестування та певну інформацію про “можливі майбутні стратегії інвестування”.

Реформування законодавства про банкрутство підприємств з метою захисту працівників та пенсіонерів

Відповідно до пропозицій Обама Кодекс про банкрутство з урахуванням запропонованих змін буде містити наступні положення:

- “Зробити виконання зобов'язань перед працівниками пріоритетним у списку боргів компанії, які не підлягають списанню” і, таким чином, забезпечити однакове ставлення судів, які розглядають справи про банкрутство, як до керівників, так і до працівників компанії.

- Захистити робочі місця та виплати працівникам та пенсіонерам у випадку неплатоспроможності корпорацій, пересвідчившись, що компанії не виплачують бонусів керівникам компаній за рахунок зменшення пенсій працівникам.

- “Збільшити суму невикрачених зарплат та компенсацій, які працівники можуть стягнути з роботодавців через суди, що розглядають справи про банкрутство”. Обмежити випадки, які дають право на зменшення виплат пенсіонерам.

АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЦЬОГО МІСЯЦЯ

ОЕСР / Світовий банк: “Погляд на пенсійні системи країн Азійсько-Тихоокеанського регіону” (січень 2009 року)

Відповідно до прес-релізу ОЕСР у звіті робиться висновок, “що азійським країнам потрібно реформувати свої пенсійні системи для забезпечення стабільних та достатніх пенсійних виплат сьогоднішнім працівникам, та для того, щоб підготуватися до швидкого старіння населення, яке прогнозується на наступні двадцять років”. [...] У даному звіті аналізуються системи пенсійного забезпечення 18 азійських країн. У звіті говориться, “що реформування необхідне з огляду на те, що офіційні пенсійні системи охоплюють відносно невелику кількість людей, пенсійні накопичення дуже часто виплачуються до досягнення пенсійного віку або у формі одноразових виплат недостатнього розміру. [...] В країнах ОЕСР в середньому 70% працюючого населення мають право на пенсію, у той час як у країнах Південної Азії – тільки 7,5%, а в Східно-Азійських країнах – 18% населення. Небагато країн Азійсько-Тихоокеанського регіону пропонують соціальні пенсії для забезпечення пенсійного доходу на рівні прожиткового мінімуму для тих осіб, які не були учасниками офіційних пенсійних схем. Тільки в Індії соціальне пенсійне забезпечення охоплює значну кількість населення похилого віку, приблизно від 10% до 15%”.

Повний текст звіту читайте тут:

<http://www.oecd.org/dataoecd/33/53/41966940.pdf>

Звіти про пенсійні схеми та фінансову кризу

Вплив фінансової кризи на пенсійні активи підштовхнув до написання декількох звітів, в яких аналізується вплив фінансової кризи в довгостроковій та короткостроковій перспективах. До вашої уваги пропонується декілька таких звітів.

ОЕСР: Пенсійні ринки у фокусі, випуск № 5.

Про недержавне пенсійне забезпечення та кризу 2008 року на фінансових ринках, головні тенденції недержавного пенсійного забезпечення на 2001-2007 роки.

Повний текст звіту читайте тут:

<http://www.oecd.org/dataoecd/42/19/41770561.pdf>

Світовий банк: “Фінансова криза та обов'язкові пенсійні системи у країнах, що розвиваються”.

Потенційний вплив фінансової кризи на накопичувальні та солідарні пенсійні системи країн, що є клієнтами Світового банку; визначення основних короткострокових та середньострокових стратегічних заходів у відповідь на кризу.

Повний текст читайте на сайті Світового банку:

<http://www.worldbank.org/>

Повний текст:

Міжнародна Асоціація Соціального Страхування: "Аналіз: соціальне страхування в часи фінансової кризи", 08.12.2008
<http://www.issa.int/aiss/layout/set/print/content/view/full/49088>

Аналіз соціального забезпечення у період фінансової кризи

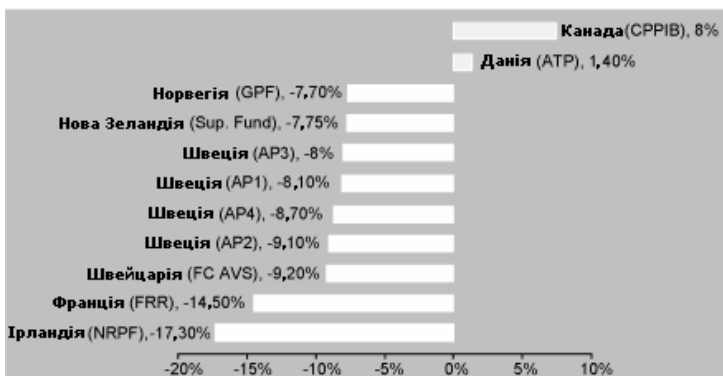
ISSA, 08.12.2008

Якщо врахувати збільшення ролі накопичувальних схем у пенсійному забезпеченні та пов'язану з цим вимогу щодо надійного інвестування накопичених коштів, стає очевидним безпосередній негативний вплив поточної світової фінансової кризи на систему соціального захисту: за інформацією ОЕСР фондові ринки розвинутих країн за рік втратили 43 відсотки своєї вартості.

Тільки у Сполучених Штатах вартість активів пенсійних планів зменшилась приблизно на 4 трильйони доларів США, половина з цих активів належить планам з визначеними виплатами. Ефект доміно фінансової кризи зараз проявляється в економічному спаді, який вплине на програми соціального забезпечення у більш загальному плані, і, у першу чергу, через зменшення рівня доходів (а отже, зменшення доходів від внесків, а також доходів від оподаткування), збільшення рівня безробіття (а у зв'язку з цим збільшення видатків на виплати у зв'язку з безробіттям).

Не дивно, що лунають запитання. Якими ще будуть наслідки кризи для системи соціального забезпечення? Чи повинні пенсійні фонди і надалі так покладатися на фінансові ринки? Якими будуть наслідки у довгостроковій перспективі для фінансової стабільності програм соціального забезпечення?

Існує загальне занепокоєння, що глобальна фінансова криза негативно вплине на програми соціального забезпечення. Серед невеликої кількості державних установ соціального страхування, які покладаються на резервні фонди щодо фінансування солідарних пенсійних схем (Графік 1), більшість отримала від'ємну доходність у 2008 році, що коливається у межах від 7,7 до 17,3 %.

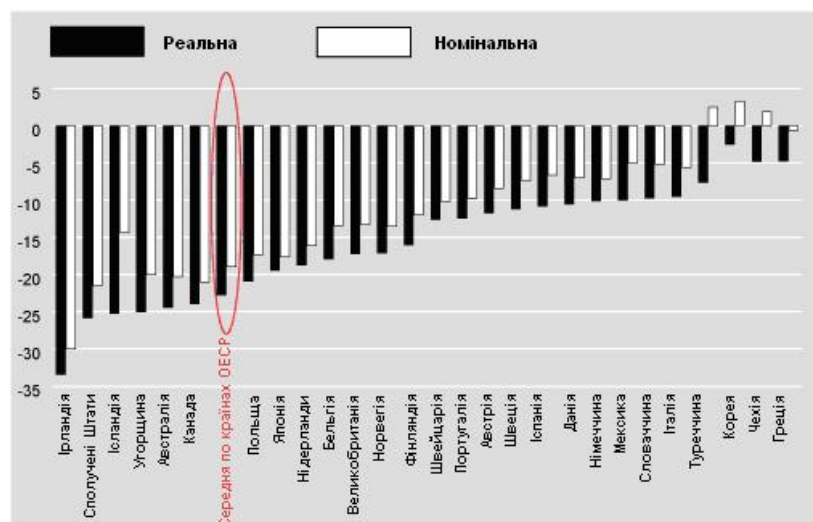

Графік 1: Номінальна доходність в обраних резервних фондах за період з початку року по сьогоднішній день

Ці цифри здебільшого збігаються з даними ОЕСР про пенсійні фонди розвинених країн, які демонструють реальну доходність на рівні від мінус 2,5 до мінус 33,4 %. (Графік 2).

Графік 2: Номінальна доходність в обраних пенсійних фондах країн ОЕСР за період з початку року по сьогоднішній день

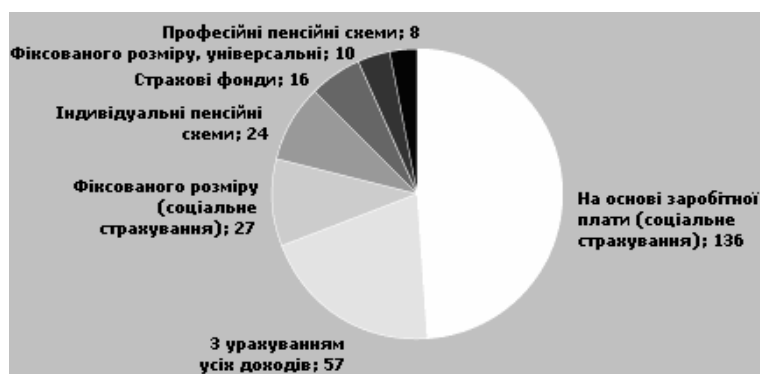
Джерело: Світова пенсійна статистика ОЕСР (січень – жовтень 2008 року).

Втрати у вартості активів фондів, що працюють за пенсійними схемами з визначеними внесками, будуть мати прямий вплив на розмір пенсійних виплат, особливо для осіб, які зараз близькі до пенсійного віку. Масштаб такого впливу буде залежати від природи пенсійного доходу, який люди очікують отримувати: чи стануть основним джерелом доходу пенсійні фонди (дуже часто недержавні), чи це буде державна пенсія соціального забезпечення за віком. У першому випадку можливі запитання, чи розумно в пенсійній системі здебільшого покладатися на результати діяльності фінансових ринків.

Для більшості країн у усьому світі, які покладаються на державні пенсійні схеми з визначеними виплатами (Графік 3), вплив кризи буде іншим. На відміну від країн, в яких працюють схеми з визначеними внесками, вплив на пенсійні схеми з визначеними виплатами буде опосередкованим. Але криза буде вимагати від таких схем переоцінки їхньої фінансової стабільності. У короткостроковій перспективі інші програми соціального забезпечення будуть змушені вирішувати невідкладні проблеми та зростаючі соціальні потреби, спричинені економічним спадом. На передньому плані будуть стояти програми здійснення виплат у зв'язку з безробіттям. За попередньою оцінкою Міжнародної організації праці (МОП) рівень безробіття у світі може збільшитись до кінця 2009 року на 20 мільйонів. Необхідно буде також вжити заходів по відношенню до програм охорони здоров'я та сімейної допомоги для пом'якшення негативного ефекту кризи.

Графік 3: Види обов'язкових систем за пенсійним доходом у 172 країнах

Враховуючи такі розрахунки, Міжнародна асоціація соціального забезпечення (МАСЗ) планує організувати у 2009 році спільне засідання разом з МОП для оцінки можливого впливу фінансової кризи на програми соціального захисту та особливо на організації-члени МАСЗ. З цією метою вже розпочато світове дослідження.

Очікуючи на результати цього дослідження, а також незважаючи на термінову необхідність продовження дослідження та аналізу впливу фінансової кризи на забезпечення соціального захисту, деякі моменти вже зрозумілі. В країнах, які покладаються головним чином на накопичувальні пенсійні фонди, фінансова криза буде мати прямі негативні наслідки для значної частини населення передпенсійного віку. Проте у більшості країн немає причин панікувати, особливо у випадках, коли управління коштами здійснювалось належним чином з урахуванням правила "розсудливої людини", як визначено в "Принципах інвестування коштів системи соціального забезпечення" МАСЗ (<http://www.issa.int/aiss/layout/set/print>). Фінансова криза зараз розповсюджується на сектор реальної економіки, що негативно вплине на рівень безробіття. Тому потрібні будуть додаткові заходи для захисту людей, які втратили роботу, та для покращення рівня працевлаштування. У багатьох країнах вже була надана підтримка фінансовому сектору. Разом з цим, сьогодні так само необхідно надати відповідну підтримку соціальному сектору.

Вісник підготовлено завдяки зусиллям працівників відділів пенсійного реформування та зв'язків з громадськістю Проекту "Розвиток ринків капіталу" в рамках програми Проекту щодо пенсійного реформування. Проект фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Реалізацію Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу" було розпочато у жовтні 2005 року. Це – п'ятирічна програма, спрямована на надання допомоги Україні у створенні життєздатного й ефективного фінансового сектора, що сприятиме економічному зростанню і знизить витрати та ризики проведення пенсійної реформи. Більш детальну інформацію Ви зможете отримати на сайті Проекту: www.capitalmarkets.kiev.ua або на сайті з питань пенсійної реформи в Україні: www.pension.kiev.ua

Головна мета діяльності USAID в Україні – допомогти країні завершити перехід до сталої демократичної системи з ринково-орієнтованою економікою. Основними напрямками допомоги є економічне зростання, розвиток демократії та самоврядування, охорона здоров'я та соціальний сектор. Загальна вартість технічної і гуманітарної допомоги, наданої з 1992 року для того, щоб сприяти розвитку демократії, реструктуризації економіки та реформуванню соціального сектору України, на сьогодні складає 1,6 млрд. доларів. Більше відомостей про цю та інші програми USAID Ви можете отримати у Відділі інформації та зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (044) 492-71-01 або завітавши на інтернет-сторінку <http://ukraine.usaid.gov>.